

= Încă despre Mikail Brăsoveanu:

Tot timpul războiului a fost în evadare împreună cu soția, murea la răsarit de Urziceni. A revenit acasă după biruință, dar atunci nu l-am întâlnit. Am aflat despre asta mai târziu. Mi-a povestit el abia după a doua tragedie pe care a trebuit s-o îndure.

A fost reprimat, dus murea prin Siberia, cu soția bolnavă împreună, prin anul 1949-1950. Avea de acum 70 de ani. Căuza n-a aflat-o, a fost vrerea pretext inventat. Cele ce le știu acum le-am aflat de la el, abia la întoarcerea lui din surghiun, prin 1957-58.

A venit la mine la lucru, la reunirea scriitorilor și mi-a povestit toată drama. Mi-a cerut să-i dau în scris, dacă pot, o mărturie că îl cunoșc ca pe un luptător antifascist, devotat din totdeauna Uniunii Sovietice și partidului comunist.

Am scris bineînțelese o asemenea mărturie (în limba rusă), în care afirmam meritele sale de militant antifascist, arătăm că locuința sa, casa de pe str. Gogol, a fost sediul Blocului Democrat antifascist. Acolo se desfășurau sedințele și se pregăteau acțiunile noastre politice, între care și organizarea apărării în cunoscutul proces Constantinescu Iasi - M. Brăsoveanu... În încheiere afirmăm că el merită pe deplin toată stima și susținerea noastră. Am iscălit în stil oficial și mi-am întărit totul prin autentificarea iscăliturii cu stampila de stat a organizației. Socoteam că asta va ajuta cumva ca să-și poată bătrînul redobîndi propria locuință. Dar acolo se instalase de mult ^{noii} stăpîn (cu jutare de neclintit). Ziceau, pe șoptite, că era cel care gătitise și formulase surghiunul lui. Bătrînul Brăsoveanu, reabilitat și revenit cu soția complet paralizată, a fost pînă la urmă

primut într-o anexă întunecată de o singură cămaruță sub peretele din ogradă a casei sale. Tot acolo în altă despărțitură trăia și un fecior al său cu sătia. Astfel i-am găsit când am intrat prima dată la ei, în hruba aceea unde ~~unde~~ și-au trăit în resemnare restul vieții.

Bătrînul slăbise din puteri, dar se ținea de frământul vremurilor noi, de noile orizonturi ale științei (energia atomică) cu entuziasm și amatorism de copil.

Mirtia aceea, mărturia mea cu iscălitură întărită cu pecetea, o păstra și o arăta ca pe un document oficial de cinstire și recunoscut merit.

Nu l-am auzit protestînd, nu l-am văzut revoltat de fărâdelegile care l-au lovit.

Mai mult cei care îl cunoșteau de aproape se gîndeau la asta cu sfîșiere și cu revoltă, suferimă. După vremuri, în gîturile neputinței. Era epoca degradării generale, dar mai ales era pentru noi bestiulul dez-măț al samovolnicilor din Moldova.

Isi făcea mendrele orice lepadă în a
încadrată în aparatul represiv.

Data cum a fost întoarcerea lui a-
casă - „reabilitarea”. Mi-a povestit-o el
cu un fel de resemnare amară.

Măsurile oficiale de reabilitare se realizau
de acum peste tot. Femele persecutate
se întorceau treptat pe la betrele lor.

Bătrînul Brăsoareanu s'a pomenit că,
dintre cei mulți, rămîne fără nici o indi-
catie, parca uitat, el cu bătrîna sa
băluavă.

Cînd si-a dat seama de asta, a început
să scrie „xodatañci bo” la autoritățile
respective. Mi se pare că primele adresați
au fost la procuratura republicii.

Unele au rămas fără răspuns, dar la
insistentele sale, odată a fost anunțat
că „reabilitarea” sa e fără drept de re-
venire acasă. Nu știu precis cum a fost for-
mulată hotărîrea, dar sensul ei juridic era
acesta. Mai mult ca sigur că formula fusese
scormită de cel care-l judecase și-i ocupase
casa.

După încă alte încercări zadarnice și la
instante unionale, bătrînul a recurs la
un act stăruitor de autoîndreptătare. Mi-a
povestit mie singur în prezența soției sale
paralizate. A scris la procurorul general
al Uniunii.

A luat hîrtie și un couteau curat, și-a des-
chis cu cutitul o venă și a scris cererea
de reabilitare cu sîngele propriu. Așa a
început plîngerea: familia, numele și
cel după tată, locul de trai și vîrstă,
aproape de optzeci de ani. Declara în scris,
cu sîngele propriu, pe care l lua cald
din venă, că el este și a fost întot-
deauna militant devotat și cinstit al
revoluției și al puterii sovietice. Că nu
și-a pătat nicioînd conduita față de patria
socialistă. ^{în mîna} Cererea să i se recunoască dreptul
de a reveni la bastină ca cetățean cu cinste
neșătată. Numai după asta a primit „re-
abilitarea” și s-a putut întoarce, cu întir-
ziere de câțiva ani, la Chișinău. Casa, cum
am spus, n’a mai primit-o. S’a resemnat
cutoate...